

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Телеф. Редяків: 29-41.
Друкарів: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЙ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Львів, 29. вересня 1928.

В чому діло?

Відповідь коротка. Зєдинєні Дєржави, колишня складова частина Бєл. Британії, впертє я послїдовно вмагають до гєгємонії над свїтом. Зєні вїдмєжовуютьсє вїд того казана наторїхїх прїстрастєй, обраблєнє, гнїву, нєнавистї вї нужди, яким вє повєжєна Єврєпа, на тє, щєбї тєй стєн пїддєржати якнайдовшє, щєбї вєсконсолїдована Єврєпа нє могла уклїснєно прїстївїстїясї розрєстоаючїй амерїканськїй гєгємонїї. А прїдставником тїєї Єврєпи є в першєу чергу володаркє океанїв, велїка свїтєва фєдєрація — Вєлїка Британїя.

Зіновуж Англія хоче зберігти своє домінуюче становище, хоче повернути втрачені ринки, хоче реститувати свій престиж і свої впливи, хоче здійснити імператив цілих поколінь: „Пануй, Британіє!“. А на перепоні цих амагань стоїть її поєстра, 6. частина британської імперії, проіннята величезними амбіціями, почуттям надзвичайної сили і всебудуючого та всерозторошуючого багатства.

[illegible]

гегемонію в світі. І ми бачимо, що веде, де лише Англія бореться за свій промислово-торговельний терен та де в гру входять політичні впливи Зед. Держав, там Америка негайно підтримує Англію і в той або інший спосіб петрифікує свою позицію. Особливо на терені Китаю, де Англія із затисненими зубами боролася за свій престиж і свій ринок, ставлячи опір нуртуючому під поверхню китайського життя більшовицьким впливам та китайському пизвольному, політично-соціальному рухові, Америка завдала їй діямаючий удар. Скоро тільки побігани національно - китайський Нанкін, Зед. Держави перші визнали національно-китайський уряд на всій території Китаю, зрезгнували з прислугуючих їм концесій і заключили новий торговельний договір. Таким чином Америка не лише закріпила своє становище у великій частині Азії на Тихому Океані в некористь Англії, але й здобула нового приятеля на азійському терені в особі 450-мільонового народу.

Англія постановила зашахувати свою американську посестру і найгрізнішу конкурентку фльотовим договором із Францією. Текст того договору досі невідомий і невідомі: чи він торкається тільки будови кораблів та підводних лодок, чи розпастається також на ширші політичні kwestії. Досить того, що примара цього договору не лише ваготіла над святочним підписуванням пакту Кельдога, але й раз-пораз виринала й підчас сьогорічної сесії Ліги Націй, а особливо в kwestії роззброєння. Ця остання проблема, невдача із роззброєною акцією вимагає окремого освітлення, хоч вона в теперішній хвилі тісно зв'язана з фльотовим договором.

Англо-французський фальтовий договір не лише викликав огірчення, а то й обурення в Америці, але також збудив занепокоєння в Німеччині, Італії й Рад. Союзі. Цікаво, що Франк Кельлог, який ще в середині серпня досить різко поставився до заяви Рад. Союзу про припинення до пакту, після фальтового договору зробив помітний відворот, а в політичних колах з'явилися навіть вістки про можливість

американсько-німецько-радянського
бляку, як протинаги проти англо-
французької антанті. А вже просто
переполох ликлякала сенсаційна
тверда заява голови морської комі-
сії вашигтонського конгресу Брі-
тона. Він без обиняків зазначив, що
англо-французький фльотний до-
говір звертається проти Америки
та що він піддає довірі світа що-
до мирної політики великодержав
і без сумніву не причиниться до
здержання зброєнь. Той договір є
зауважним договором проти приязні
Зед. Держав зі шкодою британських
і французьких фінансових та полі-
тичних впливів в Європі й інших ча-
стинах світа. Зед. Держави вимага-
ють від європейських політиків від-
критої гри в карти.

Зеленісі Держави висилають окрему ноту в тій справі із заповіддю, що Америка тільки тоді приступить до конференції на тему роззброєння, коли її застереження будуть респектовані, коли зникнуть всякі тайни, коли за її плечима не будесяя закладувати ніяких тайних договорів. В протилежному випадку Зел. Держави знехтують проблему роззброєння і при допомозі своїх засобів зуміють зі своїми зброєними втриматися на першому місці.

Після цих важких стів заповувала депресія в Лондоні і Парижі. Англія і Франція заявляли, що вони в нічому не хотять вразити Америки та що готові піти назустріч її бажанням. Правда, французька преса виявляла деяке схвилювання, питаючи, чи в розумінні Америки заходить яка різниця між Францією й Нікарагвою; однак фльотовий англо-французький договір треба вважати погребаним.

Великі побідники у світовій війні, одночасно великі боржники Зед. Держав, мусіли уступити перед американським диктатом. А той диктат, який є лише епізодом на лінії змагань до американської гегемонії, вказує, якою могутністю є сучасна Америка і кудию вона прямує шляхами свого розвитку. Гордий Алябін, заворожений ставленнями словами: «Паулу, Британіє!», мусить схилити голову перед нестримним бажанням панування своєї заокеанської суперницці.

Ціла суспільність широкіше в більшості ділиться на два великі вороги: табори, на чолі великої, собі прямо протилежної класи: буржуазії й пролетаріату". І потім далі виводять, що масійськом концентрації й акумулюванні капіталу з однієї та підтвердженні пролетаріату наступком капіталістичного винищу з другої сторони — певдно знайде момент, де міліонів мася голосний люмпенпролетаріат шляком диктатури пролетаріату знищать горотну капіталістичну, озаконять "серсидним продукції" в свої руки й завведуть комуїзм.

Та чи справді діяльність пішла по дорозі наведених пророцтв комуністичної еліти? Саме називали! Час від 1918 року до нині, це не тільки епоха грізливого розвитку техніки й фабричного промислу, але одночасно епоха зросту великого **добробуту** робітничої маси в усіх культурних країнах світу. Факт цей такий очевидний для кожного, що його ніхто софістори й ніяка демагогія не вселі-затемнить. Чи загальний розвиток сучасного економічного й господарського життя йде до соціальному й комунізму, про те можна спорити з безглуздістю. Але ніхто не заперечить, що за останні сто літ положення робітництва основно **перемінювалося** й то **перемінювалося** на краще. Приклад, який Маркс мав перед очима пишучи перші свої головні твори («Про критичні політичної економії», і най тим Капіталу і т. д.), а саме: приклад відносно в англійському товаристві промисловців, що тоді справді були до неба щастя випадаючи, пізком не випадаєвся опісля на континенті в міст гаданих промисловців. Воротилися в професійних соціаліст за підразу умови праці й одночасно в рамках соціалістичних партій за змалювану зміну політичних відносно у напрямку демократизації, робітництво Європи дошло до передодні вибуху світової війни дуже значний успіхи. Заробітня плата уявляла собою таку реальну величину, що мен робітнич бач у силі забезпечити собі й своїй родині пізком гарне життя на розмірно високому культурному рівні. Воли сучасного обмеження: на випадок недуги, нещасного випадку й нестачі грошей робітництво сучасного покілля, безсумнісно й во людські прожити має. Загальна шкільна й окрема професійна освіта, а крім цього часом, навіть й участь в публічному житті, а вою तरу тем робили своє серед членів робітничих мас. Колективні умови праці, асоціативний робітничий ентузіазм, а в останніх часах система т. зв. фабричних комітетів уявляла робітництво цілком від парейної приналежності незалежної заалежності від власної капіталістської й чинила робітництво одним із рівноправних чинників у всьому суспільстві, котрому на їм, народі господарство. А це тим паче, що наслідком загального переходу великих промислових підприємств у форми безпосередньо-власних підприємств з капіталістичним обитим на сотні тисяч людей, котрі жили-дружили на офіцій менше своєї власної й передавали з рук до рук, а далі на тисячі став, робітників, а саме: **завантажили й тепер працює в усіх сучасних підприємствах**.

[illegible]

Комментувачи критично порівняли соціалістичну партію, комуністичні газети і школи, що існували на цій організації, з нею, щоб пояснити, чому тільки фактом підпису й згоди робітництва з боку соціалістичної партії. По простоті: «міжнародні» комуністи, в своїй безмежній злізості й непереможності підписали Гюггенсону й Бланку. Бендерсфельд й Брайтштайн, Бауер й Діна, а ці люди потім були зброєю мільйонів робітників. (Так, щоб існувала «міжнародна» буржуазія у своїй одностайності доганяючи всіх і так, щоб самі комуністи одним духом не обмітали про смертність жорстокості між різними національностями різних країн). Але приймемо, що справді так. Тоді думки голосять й інші інтернаціоналісти, і акти, зрештою, крім людської залаштованості нема ні одного організального члена. Чи дійсно завжди згоди і підпису людини досить?

Треба бути дуже ввічливим, аби показати, що на відміну від армії, в якій так часто бувають війни не існують, війна не існує.

а найбільше прогинулися країнах Зах. Європи. Отже німешки, бельгійські, французькі та англійські робітники — це такі дураї барани, яких кожну демагог може водити за ніс? І такі несомнісні! ба лакають люди, котрі мовляв, до світлих суспільних промислів мають "лесомислі" міряно у виді історичного матеріалізму! І коли хто з відаритим чолом протрє на стіну, то кланється об неї — ти тут вина: стіни чи чоло?

Розуміючи, навіщо робува дуже проста і
існують в певній теорії про т. зв.
паявпелізацію робітничої класи (Ver-
einfachungstheorie), котра не офіційно
припускає і соціалістами і кому-
ністами, а яка навіть в найменшій мірі
не відкидає діючості і всіх соціалі-
стичних теорій не має ніякого відно-
шення. Звичайно відомо, що дуже просто
представити справу Маркс та Енгельс
в Комуністичному Маніфесті. Подати
короткий історичний огляд боротьби
класів, вони можуть також. Нама споді-
ваюся, буде, звичайно, зрозумілий тип, не
такі, як інші, історичні огляди класів, про-
ти.

ПОЗІРІ

На викупно „УКРАЇНСЬКОГО ГОРОДУ“
второк, дня 2. жовтня ц. р. в салі
Сокола-Батька, вул. Руська ч. 20.

КОНЦЕРТ

відома артистка-співачка А. КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ.
В програмі українські і чужі пісні.
Білетів в ціні від 1—1 воз. для молоді 0-50
можна набути в Книгарні ім. Шевченка
548 1 в Соколі-Батьку. 1—2

загальну павперізацію робітничої класи напр. старий Бернштайн, провідник тав. ревізійства в соціалізм, представив у виді геометричної фігури зі широчиною, грубою підставою, яка опісля переходила в шораз тоншу шийку й закінчувалася невеликою галочкою. Це значить на долі є міліонові маси бідних робітників, над котрими стоїть нечисленна й шораз більше зростаюча верства т. зв. дрібно-мішан, а над ними всім знов панує мала жовітка капіталістів. Тепер, на думку Бернштайна, треба суспільний відносини радше представити у виді піраміди, котрої підстава й оба боки рівномірно поширилися й продовжилися. **Взагалі, на дошці мету є річно неможливо удержати такий стан, щоб зросло багатство тільки одної суспільної верстви.** При загальному зрості добробуту користують всі класи й усі верства. В Америці найкраще це видно. Підприємств мусить все ланку пайку зиску а підприємства аложити в те саме або інше підприємство, а як ні, то мусить шукати корисної зловати капіталу за кордоном. Тільки розмірно незначна частина його зиску йде на чисту консумцію та локсус. А так само тільки дрібні реверсії „віддавати“ капітал для чистого консумції. Зрештою — капітал вічно переходить фази: ціна — дохід — ціна й постійно находитися в „суспільному“ обороті.

Оці всі моменти й спричинили, що робітництво з культурних країн світу ані не хоче ані не може ризикувати суспільним переворотом. Вони тільки покірно є тепер „революційною“ класою. Однак на ділі, воно є так само консервативне, як і капіталісти. І капіталісти й робітники — однаково заінтересовані в правильному ході й спокійному розвитку сучасного господарського життя. Без забезпечення корисних прибутків капіталові, нема забезпечення корисних заробітків робітничому. Крім загальшого, до недавня підтурного, вугільного промислу показує це найкраще. Пітера міліона англійських фунтів не прагне вже так довго не тому, що, може, „лахабні“ капіталісти не хочуть вічного попустити в класних зисках. Але на ділі тому, бо післячим загальним зиском на фінансу топлива (обслуговування кораблів не вуглем тільки ропою і т. д.), перестала рентаватися

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

ВОВНИ на СУКНІ
і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ,
у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ШОВКИ, СУКНА
НА МУЖЕСЬКІ
ОДЯГИ.

продукція вугля. Капіталіст ніколи не відмовляв підписки платити робітникам, коли він сам може збільшити свій заробіток. А так — з порожнього піхто нічого не вилзе.

Знаючи це, робітництво культурних країн Європи, ніколи не піде за більшовицькими кличами. Що йому може принести суспільний переворот на російський зразок? Тільки загальну руїну і страшний загині! Політичні зміни можна перевести в одну мить шляхом перевороту, але ніколи суспільних й господарських. Ці наслідки поволі й органічно, можна сказати: поза всякими політичними умовами.

Тому „підкуплені“ є в культурних країнах світу не робітничі провідники, тільки самі міліонові маси робітників. І ні хто інший тільки вони тягнуть своїх провідників а сторону Брюсселя а не а сторону Москви. Д-р Павло Лисяк.

Радянська Україна.

Польська школа.

В радянській пресі читаємо, що в прокурівському районі, суміжному з півною Скалатщиною відкривають у цьому році 20 молодших і 8 старших шкільних концентрів для польської дітвори шкільного віку. Радянські педагоги надіються, що таким чином польській школі вдасться у тому районі охопити всіх дітей (очевидно польських) шкільного віку, а вці від 8—9 літніх. Тут слід замітити, що в Проскурівщині є всього 2 відсотки польського населення. Коли порівняти шкільні відносини, які витворилися в радянській Проскурівщині для польської меншості з тими, які запанували в суміжній з нею Скалатщині по цей бр. Збруча то прийдеться захопитись за голову. Там польська меншість має повне забезпечення шкільного навчання у рідній мові для своєї дітвори, а тут українська більшість не розпоряджає ні одною українською школою. Все тут спольшоване.

Звільнювання з посад за незнання української мови.

Окружна комісія по справах українзації в Харкові обслуговувала, чи не чотвертий а черги раз деякі харківські у-

станови під оглядом їх українзації. Обслуговування показало, що по деяких установах справа українзації йде дуже мало. В Держторзі на 350 урядовців тільки 70 знає добре українську мову, 97 урядовців ще досі не складало ніякого іспиту а української мови і її зовсім не знають, інші знають її недостатньо. Адміністрація Держторгу ставиться до українзації чисто формально. В ЦСУ (центрально-статистичне управління) а теж піла низка відповідальних робітників, що ще й досі не знають української мови. Комісія рішила ужити репресивних способів відносно тих, що ще й досі не вивчили української мови та ставляться ворожо до українзації. І так в Держторзі рішено звільнити а посади інструкторів Златіна і Діжопова, зільком урядовцям запропоновано аложити іспит а української мови до 25. жовтня, інакше їх теж звільнять. Самому голові Держторгу Берліну (чистокровний „українець“) запропонувала комісія звільнити українську мову протягом 6-ти місяців, бо інакше буде приневолюений розрапатись з головуванням у тій установі. Адміністрації комісія висловила догану за легковаження справ українзації. У ЦСУ звільнено а посади завідувачів відділами Бернікова і Ештєйна та інструктора Паньковського. Управі Донвугілля запропонувала комісія аловати журнал „Железо й уголь“ та „Вестник Донугілля“ українською мовою. Загальною комісія буде вживати від тепер виключно репресивних мід до всіх тих, що будуть ухилились від вивчення української мови. Попри те рішила комісія остаточно аліквалувати всі приватні курси в місті й аменшити плату за навчання на держкурсах а 6 до 4 відс., а на філіях курсів при установах а 4 до 3 відс. заплати службовців. Зменшено також і плату за перевірку груп на держкурсах. Безробітних від плати звільнятиметься. Для навчання безробітних незабаром мають відкрити філію курсів при біржі праці.

Комісія ухвалила далі скринити українізацію військових частин і арганізувати при всіх робітничих клубах гуртки української мови та українознавства. До 15. жовтня перевірка всіх паркоматів і централіних установ закінчиться.

На церковному роздоріжжі.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Львів, 27. вересня 1928.

Хоч і належу до першого комітету, але в даному випадку висловлю свій особистий погляд на шляхи й засоби боротьби за наворотлення православної церкви на наших землях до старих історичних форм і традицій, чи, як кажуть, на українізацію її. Погляд мій завжди дечим ріжниться від погляду церковного комітету а його минулому! Кажу: а минулому, бо церковний комітет у сучасному складі тодо провідної лінії аловився. На останньому засіданні комітету явився деяка розбіжність щодо методів і засобів дальшої боротьби.

На щастя, настав, таби мовити, мертвий сезон, викликаний випадом митрополита за кордон і чисто канцелярською роботою комісії при митрополитальній раді, якій доручено розгладити статут й виборчу ординацію собору, що має відбутися в січні будучого року в Потамі.

Власне, розбіжність у поглядах і повстала на ґрунті участі українців у праці названої комісії. Були голоси за участь у ній і були проти. Перші перемогли своєю кількістю, і член комітету на засіданні комісії 14—17. вересня був присутнім. Можливо через те голова комітету д-р Річницький, який опинився з меншості, пошлюкується на надугу, перелав головування своему аоступнику.

Первопричиною поділу поглядів серед членів комітету є різне трактування останніх подій. Існувала деля аіра а те, що умова, підписана а митрополитом і лінією, цілковито вирішить справу українізації церкви. Відома митрополита до духовенства в цій справі й супроводив папір до неї не випадали цих надій. Виявилось, що це не досягнення мети, а лише один а чергових кроків на шляху до неї. Звідси деяке розгладування й незадоволення поступованням митрополита. Деякі а церковників добачили а його поступованні навіть свідоме невиконання заключеної умови й домагались розпочати підирного походу проти вшчої церковної влади по вірцію тоторіного церковного аіладу. Вони ажажались, що мирною співпрацею на терорі митрополитальної ради й арганізаційної комісії собору нічого не дасться досягти. Це, так би сказати, церковні активісти.

Друга група, яку часто називають, як і неслухняно, церковно-угодною, є групою тихого наступу. Вони опісля останніх подій так: лямую аґорі чи відповілі інструкції до митрополитальної аілози не одержано, всієї дістанції до мети одним махом не пройшло. Значить, треба брати поволі позиції за пошиско. Умови ажажались до того сиринітливачи: митрополитальна рада обрала алачачу комісію а складі двох бізурців, одного

20-ліття одної школи.

Нарис історії гімназії „Рідної Школи“ УПТ
в Яворові.

(Продовження.)

У шк. році 1909-10 фреквенція гімназії зросла. До першої класи вписалося 58 учеників, до другої 27. Громадяне стали робити заходи, щоб придбати гімназії „право привадиности“. Ц. к. Рада Шкільна Краєва вислала свого делегата в особі д-ра Майхровича, який візитував школу, дівчі, а осени і на весну. Дарма, що школа відповіла всім вимогам і Рада Шкільна Краєва рішила на своєму засіданні одностайно признати українській гімназії в Яворові право привадиности, права привадиности гімназії не признали; причиною тут були протизаходи яворіської і львівської полоній, яка не мала разом з місцевими польськими жандами сили адержати фреквенцію своєї школи.

Українську гімназію утримувало весь час само українське громадянство. В 1909-10 р. пр. удержання коштувало яких 19.000 корон.

Учительський абір тогож року складали: пок. дир. Т. Грушевич, пок. І. Тисовський, Дмитро Лисківич, пок. Андр. Марейні, І. Верболий і Андр. Молчаню. До місцевого комітету належали крім вище агаданих а попереднього року ще й Василь Лемко, пок. Сенько Борис і Мих. Гривачевський.

1909 р. на феріа аложено бурсу під фірмою „Просвіти“. Наставителі її був пок. І. Бла-

вашський, п. Марія Кручковська і п. Слава Яремова. Вже 1910/11 число бурсаків подвоїлося.

В осени 1909 р. аідила до Львова у справах гімназії масова (зложена з 80. людей) депутація під проводом пок. о. Мих. Кручковського, парона Нагачева, Петра Бугля, нотаря а Краківці й І. Загачевича. Були вони під проводом б. п. посла Е. Олесницького в соймаі та в намісництві. Того самого року аідила делегація зложена а о. М. Кручковського, П. Бугля, І. Загачевича, Мих. Масюка і Степана Гарасима, віята Молошкович, до Відня до Міністерства Освіти.

З початком шк. р. 1910/11 фреквенція учеників подвоїлася; до трьох клас вписалося 170 учеників. Підчас феріа відіслали весь гімн. будинок. Крім вище агаданих учителів прийшли ще нові: Євстах Шпитковський, опісля Юліан Садовський, Олекс. Стеслович і Павло Придаткевич.

Гімназія розвивалася незвичайно гарно, чимраз краще. Вже перед всевітньою війною її фреквенція осіяла число около 400 учеників. Гімн. будинок став незабаром за малий і 14. жовтня 1912 р. покладено угольний камінь під величаний, двоверховний будинок, де містяться гімназія досі. Заведення дістало акційне право привадиности, а навіть на основі соймового рішення а 1914. р. а новим шк. роком 1914/15 гімназія в Яворові переходила на державний етат. Та на стала війна.

В 1914/15 р. за російської навазі в гімназії не було навчання. Останнього передвоєнного директора пок. І. Пошиму вислали москалі а козю. Гімназію відчинено шовно 1915/16. У-

правителем тоді став дир. Ярослав Бізєвський (а рр. 1915/16—1917/18).

У червні 1916 р. аґорія старий будинок і гімназія перенеслася до школи ім. Т. Шевченка, опісля до нескінченного ще свого нового. 1917/18 р. відбулася в гімназії перша матура.

Підчас феріа 1918 р. повернув а московськ. полону пок. дир. І. Прийма і обняв знову — на короткий час — аведення заведення.

Українсько-польська війна в 1918 р. спинила знову навчання. Тоді й потерпіла гімназія найбільш. Богаті кабінети гімназії зрабовано біблотеку її анищено і сплосчено, запрополено і позакладувано документи і акти гімназії, поруйновано новий гімн. будинок — і акційні спроваджено до гімназії військовий шпиталь. Шовно а липні 1920 р. можна було аіндістати назад будинок для шк. ажитку. Чимало учеників гімназії принесло свої голови у жертву а боях за волю України.

21. лютого 1920 р. аійшлася знову учительська конференція, що приаадувалася над відновленням праці. Аійшлися: А. Мельник, Олександр Станішч, О. Мельничук, О. Тупа і о. І. Феліч. Записалося 53 учеників. Зорганізовано новий клас. Директором став Адам Мусинович. Від 19. лютого 1922 р. обняв управу Теодозій Станішч. Бул директором до 1. вересня 1923. р. У шк. році 1923/24 управителем був д-р Осип Туринський. В шк. році 1924/25 а 1925-6 управу спочивала в руках д-р Миколай Чайківський. В 1926-27 р. управителем став д-р Маркіян Терещанський.

(Доконаний 30. 12.)

